

Lausunto

31.01.2024

Asia: VN/24082/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle ulkomaalaislain 72 a §:n muuttamisesta ja ulkomaalaislain muuttamisesta annetun lain 72 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Turvapaikanhakijoiden tuki ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta ulkomaalaislain 72 a §:n muuttamisesta ja ulkomaalaislain muuttamisesta annetun lain 72 §:n muuttamiseksi. Turvapaikanhakijoiden tuki ry vastustaa tulorajan nostamista 1600 euroon.

Arviomme mukaan tulorajan nostaminen 1600 euroon tulee lisäämään paperittomuutta sekä todennäköisesti vaikeuttamaan työvoiman saatavuutta työvoimapula-aloilla. Lakialoitteen ihmisoikeusvaikutuksia, vaikutuksia yhdenvertaisuuteen (ks. Yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunto), ihmiskauppaan sekä paperittomuuden kasvuun tulisi arvioida huomattavasti tehtyä esitystä kattavammin. Lisäksi myös vaikutuksia työvoimapula-alojen työvoiman tarpeeseen ja yritysten toimintakykyyn tulisi arvioida lain jatkovalmistelussa huomattavasti nykyistä kattavammin.

Yhdymme yhdenvertaisuusvaltuutetun näkemykseen hankkeen puutteellisesta vaikutusarviosta

Yleisesti kannatamme lämpimästi sitä tavoitetta, että työntekijät tulisivat paremmin toimeen palkallaan eikä maahanmuuttajataustaisilla työntekijöillä teetettäisi työtä liian pienellä palkalla. Tällaisenaan esitys kuitenkin todennäköisesti ajaa työssäkäyviä Suomessa oleskeluluvalla jo olevia henkilöitä paperittomuuteen eikä paranna heidän tulotasoaan. Mikäli työnantajat eivät pysty nostamaan palkkoja tai palkkaamaan koko-aikaista työvoimaa, kuten esityksessä vailla perusteita oletetaan, eivät lakiluonnoksessa asetetut tavoitteet toteudu. Päinvastoin paperittomien määrä lisääntyy ja realistisesti saatavilla olevan työvoiman määrä pienenee. On siis syytä arvioida lakimuutoksen vaikutuksia työvoimapulaan, parantaako vai heikentääkö lakimuutos työvoiman saatavuutta Suomessa. Maahan muuttaneet työskentelevät usein nimen omaan matalapalkka-aloilla, eritoten työuransa alkuvaiheessa. Niin ikään oppisopimuksella opiskeleminen tai osa-aikatyö täydennyskoulutuksen ohella on erittäin tyypillistä muun muassa sosiaali- ja terveysaloilla, joiden

koulutetun työvoiman saatavuuteen lakiesitys mahdollisesti vaikuttaisi heikentävästi, mikäli näihin tehtäviin ei enää voisi saada työntekijän oleskelulupaa.

Turvapaikanhakijoiden tuki ry ei kannata lakiehdotusta tällaisenaan, sillä tulorajan nostaminen ja säätäminen asetuksella ei ole työnantajien eikä työntekijöiden etu.

Mikäli lakiesitys kuitenkin etenee, tulisi siinä huomioida ainakin seuraavat seikat:

- Ehdotuksessa tulisi huomioida tilanteet, joissa hakijalla on useampi kuin yksi työsuhde eli mahdollistaa se, että riittävä kokonaistulo voi koostua monesta eri työstä.
- Peruspalkan lisäksi myös erilaiset lisät ja lomarahat tulee ottaa huomioon tosiasiallisen palkan muodostuksessa. Suomalaisissa työehtosopimuksissa on eri aloilla lukuisia erilaisia palkan lisiä, jotka perustuvat työaikaan, työajan sijoittumiseen, olosuhteisiin, suoriutumiseen jne. Ne ovat saajansa veronalaisia ansioita ja Elinkeinoelämän keskusliiton arvion mukaan monissa ammateissa merkittävä osa kokonaistulosta, niiden huomiotta jättäminen tuloja arvioitaessa olisi kohtuutonta.
- Siirtymäsäännöksissä tulisi säätää siten, että uutta tulorajaa sovellettaisiin vain uusiin oleskelulupahakemuksiin, eikä niihin jatkolupahakemuksiin, joissa ensimmäinen lupa on myönnetty nykysäädösten mukaisesti ja jatkoluvan saaminen estyisi johtuen yhtäkkisestä muutoksesta laissa. Siirtymäsäädos, jonka perusteella palkkarajasta voidaan poiketa jatkolupaharkinnassa, kun hakijan ensimmäinen työntekijän oleskelulupa on myönnetty voimassa olevan toimeentuloedellytyksen mukaisesti, turvaisi sekä työntekijöiden että työnantajien kannalta jatkuvuutta ja estäisi kohtuuttomien tilanteiden syntymisen.

Lakiin tulisi säätää mahdollisuus poiketa palkkarajasta yksittäistapauksissa ja mahdollistaa kohtuullisuusharkinta. Ilman poikkeamismahdollisuutta ei päätösharkinnassa tosiasiaa pystytä huomioimaan esimerkiksi yhdenvertaisuuteen liittyviä seikkoja tai lapsen etua.

Kaikista ulkomaalaislakiin tulevista muutoksista tulee myös viestiä ja tiedottaa monikielisesti ja monikanavaisesti.

Asiantuntija

Veera Kaleva

Toiminnanjohtaja

Meri Korniloff

Turvapaikanhakijoiden tuki ry

Korniloff-Kuusiholma Meri
Turvapaikanhakijoiden tuki ry/ Stödföreningen för Asylsökande RF